

SUGÁR-ÚT 55

Előre megmondom: kezdettől elfogult vagyok Papp Lajos költészetével. Barátom is, kollégám is, s nagyon-nagyon hiszek tehetségében az első versei óta. Járatos vagyok költői műhelyében, ismerem gondolatainak járását, szenvedélyét, még a perccel is tetten tudtam érni közös szerkesztője éveinkben, amint a vers forrt, majd kibuggyant belőle. Sok verset elsőnek olvashattam, s én küldtem frissen a nyomdába.

Lángoló hitű költő, lángoló versek... Mert most, hogy a könyvespolc neki szánt kis sarkába oda teszem negyedik könyvét, a Sugárút 55-öt, majd levelezem együtt mind a négyet és lapozgatni kezdem újra, ezt a költőtípust találok mindvégigben. Akárhöl ütem föl, s akármelyiket, a mélyen érző, mélyen gondolkodó költővel randevúzok a sorokban. Azzal, akinek sikerült prózában is megfogalmazott, tömör ars poetikáját megvalósítani: „Olyan költő akarok lenni, akinek mindenkihez szólnak versei közös gondolatok, közös érzések: hitek, indulatok és szenvedélyek nyelvén”. Amikor ezt írta — már így írt. Kezdetlől így írt. Csak a Kikiáltó-ban (1960) még egy nagy kamasz dobolta a ritmust, a Sugárút 55-ben (1968) pedig férfi vezényli költői zenekarat. S ha már ez a zenei hasonlat kerekedett, hadd tildjam meg: akkor még több volt a költői zenekarban a fűvés — most pedig a zenekart teljesnek érzi-hallja az ember. Akkor szavalható nagy verseket akart és írt elsősorban, most pedig mindenről egyformán tud beszélni. Felvesz kis és nagy gondolatokat, villanásnyi és tartós érzelmeket — és forgatja, örli, ahogy magában találta, s úgy adja vissza, ahogy mi is magunkban leljük.

Nehéz volna ennek a nyomtató végigjárni, hiszen már években is mossa a kezdet, de most már igazán egyszerűt elmondhat: az egyszerűt lehet és kell megfogalmazni: Papp Lajos költészetében az a legvonzóbb és legrokonszenvesebb, hogy akárhöl nyitjuk ki, valamit mindig ad az embernek és az emberhez. Olyan dolgokat fedez fel önmagában, amelyek — éppen a költészetéből sugárzó indítatókakra —

VASÁRNAPI KÖNYVSZEMLE

Papp Lajos új verseskötete

olvasó-magunkban is föltalálunk. Kezében költészeté válik a mindennapos élmény. Az újdonság varázsa éppúgy, mint a megszokásé. Lám, hogy lehet költészetet teremteni a Sugárút 55-ből, a legközönségesebb, legmindennapibb életből!

Lesznek majd, akik megmérítségkélínek ezeket a verseket együtt és külön-külön, s az új kötetet is pontosan helyére teszik a mai magyar líra polcán. Nekem semmi kedvem ehhez, mert nekem legelőbbet mégis az mond, hogy motoszkálnak, dolgoznak bennem a versek, meg-hökkentenek, elgondolkoztatnak, érzésekre hangolnak, fejbe köllintanak. Es ezt a fajta költészetet sokkal többre becsülöm, mint a pusztá estetikumot, a bravúrt, a nyelvi bukfenceket — különösképpen akkor, ha ezek a kétség-telenül gazdagon jelenlévő költői eszközök nem hivalkodnak, hanem szerény-alázatosan szolgálnak, mint a Sugárút 55-ben.

Akárhöl nyitom ki ezt a verseskötet, bármelyik oldalán találom még egy recenziónak is idézésre tolokodó sorokat.

Es kérdés marad minden, jami volt a bogár, a fű, az ég és a hegyek ...

Homiokunkra fésült, [hajunkkal cinkusnak szánt, [vagyorunkkal, didergő, kis lélek, [magunkkal nekünk kell mindent [jóvátennét...

Székek, asztalok, katonák lépése kong. A békességet elnapolták...

My God! Az ég és [a vizek ... Uram! A föld és a fá; a tehetetlen füvek, Uram! Uram! A védtelen állatok nem ismernek [bocsánatot ...

Mélyebb, tisztultabb költészet ez már, akár saját előzményeivel hasonlítgatjuk, akár az együtt indult pályatársakéhoz. Mennyit dorgáltak Papp Lajost első kötetei után bősédszűzességért, mororosságáért, s mennyit dicserült közeletli lírájáért. Ne írjuk éppen a kritika hasznára, de mindenképpen írjuk jóvá: időszerűtlen már szóba hozni elhagyott gyöngyszégek vagy ugyanazzal a mértékkel mérni erőnyekét. A bősédszűzesség a nyelvi ökonómizmushoz nevelődött, s a közeletiség is másként van jelen. Nem harsány, s nem külön, önálló úton jár, hanem belesimul, beletartozik a

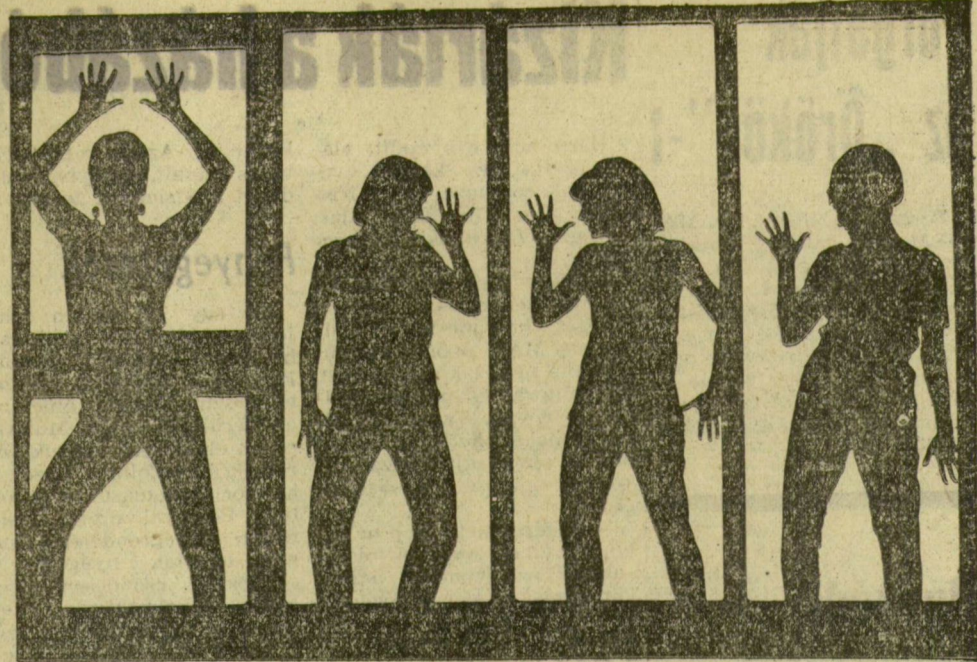
költői munka szövetébe. Több is ez, meg kevesebb is, mint régebben — de Papp Lajos költésze így oldódik eggyé. Es a Sugárút 55-nek ez a legfőbb summája. Együtt és egyszerre, egymással ölelkezve halad a legprivátabb és a leginkább közösségi gondolat, érzés, mint egységes mondanivaló. S mindez első számú bizonyíték annak, hogy Papp Lajos költésze ma is szüntelen mozgásban van; iva nem fadad. A formai gazdagság, ami kezdettől fogva jellemzi költészetét, a Sugárút 55-ben újra bizonyosság. Megújít és teremti Papp Lajos formáiban is.

Persze, mint minden verseskötetben, ebben is együtt vannak csúcsok, dombok, hajlatok. A költészet szép magasságait példázza számomra igazán nagyszerű élményt jelentő vers (Sírátó, *Évvégi leltár, Reneszánsz szonettek, December csillaga, Átváltozásaink, Gyertyaszentelőn, Képeim, Sugárút 55*); de van a költészet egészéhez mért közepszer és Papp Lajostól már épp csak eltagadható is. Ugyanazon a virágtövön sem egyformák mind a szírmok...

Most, hogy Papp Lajosnak ez az új verseskötete megjelent, a műhelyhez közelálló baráti körben hallottam ilyen véleményt: „Ez ugyan a negyedik könyve, mégis az első, a Kikiáltó a legértékesebb!” En így fogalmaztam: a legemlékezetesebb. Azzal robbant be Papp Lajos a költészetbe, elegánsan és fel-tűnően, sok kamaszos pózzal, nagy ígérettel. Ma sokkal szolidabb már ez a költészet, de mélyebb, tisztább, kristályosabb. Ahogy már korábban is mondtam: az indulás harsányabb volt — a folytatás művészi érettebb s egyre értékesebb. A négy kötetet ezért nem szabad egymás fölé rakni, hiszen úgy illeszkednek egymáshoz, mint gyűrűk a fán.

Előre küldtem a vallomást: elfogult vagyok Papp Lajos költészetével kezdettől fogva. Szeretem ezt a fajta lírát. Korszerűnek, igaznak, kifejezőnek találom. Ha nem recenzit írtam volna a Sugárút 55-ről, hanem tanáros, szigorú kritikát, több gyengejét összehadegedhettem volna. Pozitív megjózódsésem egészét azonban akkor sem tudnám megváltoztatni. Ez a költészet teljes mértékben rászolgál a figyelemre, a megbecsülésre. (*Magvető, Budapest, 1968.*)

Sz. Simon István

SELMECZI TÓTH JÁNOS FOTÓJA

IFJÚSÁG

Majdnem harminc évig ingyen szórakoztató a barcelonai José Rigol. A munkáját minisztérium hamis igazolvánnyal ingyen látogatta a filmszínházakat, sportrendezvényeket és színházakat. (Hír a világsajtóban.)

Gombó Pál

KÜLÖNÖS TÁRGYALÁS

A bfró intésére elővezették a vádlatot.

— Neve? Foglalkozása?

— Temérdek Béla. Targoncavezető. — Megértette és elismeri a vádat?

— Meg. EL — Adja elő, mikor és hogyan kezdődött a bűncelekménysorozat?

— Pontosan tudom kérem a dátumot. 1948. február 29-én láttam kérem a Vörös Pimpernel című angol filmet. Aznap volt a születésnapom. Nagyon tetszett. Ezért elhatároztam, hogy igazolványt hamisítok, amivel minden filmet megnézhetek. Már másnap megnéztem a Veréb a hajnalban című neorealista filmet. Nagyon sok volt benne a mezeten veréb és prostituált, de nem csináltak semmit, csak megdicsőültek. Nem nagyon tetszett, de hát tetszik tudni, ingyen volt...

— Azóta hányszor követte el a bűncelekményt? — Nem tudom kiszámítani, de min-

dennap, kérem. Minden áldott nap, hiszen ingyen volt. Illetve egy napot kihagytam. — Miért? — Aznap volt az eljegyzésem. De azután szakítottunk, mert másnap moziba akartam menni, mondtam Gizikének, hogy neki is hamisítok egy igazolványt, de ő nem akart moziba jönni, mert azt mondta, hogy nem érdekli a Mezei Dandár? — Mezei Dandár? — Igen, egy régi új magyar film volt. A traktorosokról szólt, akik sokat isznak, de a végén soronkívül learatják a lábán álló termést, mert vihar fenyeget.

— A sportrendezvényeket is hamis igazolvánnyal látogatta? Mióta? — Először akkor, amikor a Népstadionban hét-egyre verték meg az angolokat. Régen volt, kérem. — És azóta? — Azóta minden mérkőzésen ott voltam, illetve azokon nem, amelyek ugyan-

akkor voltak, amikor a másik, amit megnéztem, tetszik érteni, ugye, hogy meggondolom?

— Megnézte a Lenimpex-Hiradó meccset is?

— Igen, kérem. Eredmény 4:2. Góllövők: Tokány, Veres, Csepák, ismét Tokány, Futruji... a hatodik nem jut eszembe.

— Térjünk át a színházakra. — Ezerkilencszázötvenkettő, Velencei Kalmár. Azóta mindent.

— Magyar szerzőket is?

— Természetesen. Még a Sóhaj és gyász címűt is, pedig abban végig versben van a sóhaj is, a gyász is.

— Miről szól a Hosszú út az éjszakában?

— Ez ugye kereszt-kérdés? Megnéztem, bírja, marja című bizisten, de nem tudtam kivenni, miről szól, csak arra emlékszem, hogy nagyon soká tartott és azután hosszú utat kellett tennem az éj-

szakában, amíg ha-

zárek. Amíg a vád és a védelem ismertették álláspontjaikat, a bíró maga elé meredt, majd visszavonulás nélkül szólásra emelkedett.

— Kihirdetem az ítéletet — mondotta.

— A vádlott bűnségét megállapítottam egyben az enyhítő körülmények figyelembevételével fellemlentem. Indoklás: 1. Temérdek Béla bűncelekmény-sorozatával kulturális életünk szerves részévé vált. Olyannyira, hogy vannak hazai filmjeink, amelyeknek nézőszáma egyharmadát tette ki. 2. A tények ismeretéből következik, hogy ez tipikusan az a bűncelekmény, amelyre a Btk. 121/1024 számú, István király által alkotott paragrafus kimondja, hogy a bűn magában hordja büntetését.

— A vádlott a védősöt az ügyész is be nyugodott az ítéletbe, amely ezzel jogerőre emelkedett.

De másnap Temérdek Bélát újra elfogták, amint éppen hamis igazolvánnyal be akart hatolni az Akl

u. m. sz. filmet bemutatni Kísfaludy Kísfaludy nézőterére. A rendőrk ezután minden további nélkül elmelegítő-gyintetbe szállították.

Siklós János

ARANYMALOM

Bátorságomat erőltettem, de éreztem a keményebb szívdobogást, ilyenkor meglassulnak a nyálképző mirigyek, enyhé légzőm jut keletkezik. Szaggyaltam magam: semmi idégség. Magabiztosan lépkedtem a hosszú előszobában, innét egy ebédlöbe kerültünk, abból nyílt a hálósoba.

— Itt beszélgethetünk. Senki nem zavart — szólt Király József, a malmos. Az ablakon keresztül újra megpillantottam a malomépületet. Soha nem hittem volna, hogy egy községben ilyen szép, villanyerővel működő malom lehet. Két emeletes, érdes, narancssárga habarccsal bevont, tágas ablakokkal ellátott épület, inkább irodákra emlékeztet, nyálkáj tetejével, betonból képzett széles följárójával. Halk zümmögése, a garat tompított hangja úgy hat, mintha sok számló- és frógép kattogna. Az egymásra következő szekerek, s a finom szitáló lisztpor tanúsodik leginkább arról, hogy malom dolgozik az udvar elején, a főbejárat mellett.

Mindez néhány másodpercig tartott, mert a malmos becsukta a spalettát. Anynyi időm már nem maradt, hogy az udvarból a gangra nyíló rostélyt megkeressem az ablakon keresztül. Kétujjnyi vastag drót közt bújtam be. A kapunál levő, fényergő ember azt mondta, hogy ide a

lakásba Király úrhoz nincsen más bejárat. A malmos villanyt gyújtott, becsukta a spalettákat, helyel sem kínált, máris elkezdte.

— Örülök, hogy betartotta a szavát és eljött.

— Csak azt mondja meg, hogyan jut ide be egy földi halandó?

Elnevette magát a hosszú, szikár malmos, pofacsontjára soványodott bőre vastag ráncokat vetett kétoldalt, s arca hirtelen négy darabra vált.

— Automata bejáróm van. Az előszobából írányítom. — Jól mondják, furfangos ember maga. Elkomorult. Mély redők választották el a homlokát.

— Itt van kérem, a spalettán, és nézze csak, itt az ágy végében a két lövés helye.

Megnéztem, de csak udvariasságból.

— A gyilkos meg szabadlábon van.

— Ez rendőrségi ügy, mondtam már az éjjel.

— Ha két centit téved, a koponyámat lyukasztja át.

— Nem féltetem magat.

— En öntől védelmet kérek; életvédelmet és a becsületem védelmét a párttitkárral szemben. Hiszen megállapították, hogy ő tette.

— Elolvastam a helyszínelési jegyzőkönyvet.

— Na látja, ez a maga párttitkára.

— Miért az enyém? Két hete vagyok csak itt a járásban. Ki választotta meg titkárnak!

— A nyavalya tudja.

— Magát is a nyavalya választotta be ugyanabba a vezetőségbe?

Király József malomtulajdonos, a kommunista párt nagygyezdsi vezetőségének tagja hamarjában nem tudta, mit válaszoljon.

A jegyzőkönyv megállapításait fejből tudtam... „A párttitkár faskamrájában

megtaláltattott egy köteg kézigránát, három darab német karabély és egy frissen kilőtt magyar katonai puská. Továbbá nagy mennyiségű töltény. Megállapított, hogy feljelentő lakásán 1946. szeptember 29-ére virradóra eddig ismeretlen tettes két lövést adott le a hálósoba ablakán keresztül, feltehetően az ágyában fekvő Király József-re irányozva a lövéseket; a golyók a spalettát és az ágyfőt átlukasztották és a falba fúródtak. A behasonlításnál megállapított, hogy Lánzi Dezső postamesternek, a kommunista párt nagygyezdsi titkárnak faskamrájában lefoglalt magyar katonai lövegyer azonos a merénylő által használt lövegyer típusával... Lánzi Dezső postamester őrizete vétele a nyomozás érdekében feltétlenül szükséges...”

— Megkínálhatom egy kis uzsonnával? — törte meg a hallgatást a malmos.

Legszívesebben azt mondtam volna, hogy nagy uzsonnával kínálnak, mert ebben a kevés új pénzű világban jobban koplalok, mint gyerekkoromban. Mégis elhárítottam az invitálást, mert ez az ember most úgyfelem és szentül hittem, hogy megmérgezz, ha nem segíték rajta. Arzént kever az ételbe.

— Majd később.

A jegyzőkönyv nem felel meg a való-ságnak; ezt állítja a járási rendőrkaptány. Tudatosan készült ilyen beállítású helyszínelés! — Tudja ön, hogy ez a párttitkár volksbundista volt Peresztegen? — Nem nyomoztam utána. — Faszista kérem, levante főoktató. Miért nem nyomoztat utána? — Majd arra is sor kerül. — Adja írásba. — Először írja le maga, hogy mit nyomoztunk. — Bocsásson meg, mégis csak együnk valamit.

Választ sem várt, kiment az ebédlöbe és kiabálta Eszterke nevét. Körülnéztem. Fekete lakkos hálósoba, egy kis kerek asztalkával, két székllel. Egyetlen kép a falon, az ágy fölött életnagyságban egy különös pónzban lefestett mezeten nő.

— Eszterke, a házvezetőnőm.

— Örvendek — dadogtam ügyetlenül és önkénytelenül a festményre néztem.

A malmos észrevette zavartságom okát. A festmény modellje; Eszterke.

— Kösözönöm az uzsonnát, majd később. — Nem akarom éhezteni. Mindjárt este lesz.

— Ha befejeztük.

— Jő, ahogyan óhajítja.

A modell becsukta az ajtót. Legyűrtem gyámoltalanságomat és kezdtem megfogagnai a malmot.

— Tud arról, hogy bigámiával vádolja magát a község?

Járóizmai megfeszültek, de néhány pillanattal később kedélyesen válaszolt.

— Önt két hét alatt megfertőzték.

— Bocsásson meg, én ezt hallottam.

— Özvegy vagyok. Két gyerekkel itt maradtam. Egy lány a gyerekeimet gondozza, egy pedig Eszterke, a háztartásmat vezeti, a másik a malom adminisztrációját. Az igazság ez.

— Szép, húsz esztendő lányok.

— Ez bűn?

— Nem, dehogyan bűn.

— Végtelen aljasak, kicsinyesek és irigyek az emberek errefele.

— Másfelé is akad belőlük.

Újra megállt a tudomány. Azon tűnődtem, hogyan adjam föl a kérdéseimet. A malmos most megelőzött.

— Szívesen megmutatnám a malmot.

— Ha marad idő, megnézem. Ez az egyetlen villanymalom a környéken?

— Ez, a többit a Répce hajtja.

Hosszú történetbe fogott Király József. Apja nehéz életét ecsetelte, aki különként